

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

2023-03-16 Nr.06/05
Į 2023-03-09 Nr. 6K-23/1526

Kopija:

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

Lietuvos bankui

**Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų
ministerijai**

**Lietuvos Respublikos krašto apsaugos
ministerijai**

Valstybinei mokesčių inspekcijai

Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybai

Asociacijai Lietuvos kredito unijos

Lietuvos centrinei kredito unijai

Jungtinei centrinei kredito unijai

ORIGINALAS SIUNČIAMAS
NEBUS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS LAIKINOJO SOLIDARUMO ĮNAŠO ĮSTATYMO IR LIETUVOS
RESPUBLIKOS PELNO MOKESČIO ĮSTATYMO PAKEITIMO (23-2980, 23-2981, 23-2982)

2023 m. kovo 9 d. Lietuvos bankų asociacija (toliau – LBA) gavo Lietuvos Respublikos finansų ministerijos raštą „Dėl laikinojo solidarumo įnašo įstatymo ir pelno mokesčio įstatymo Nr. IX-675 31 straipsnio pakeitimo įstatymo projektų“, su kuriuo kartu buvo pateikti Lietuvos Respublikos laikinojo solidarumo įnašo įstatymo ir Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo Nr. IX-675 31 straipsnio pakeitimo įstatymo projektai (toliau kartu – įstatymų projektai) bei prašoma LBA išvadas dėl minėtų projektų pateikti iki 2023 m. kovo 16 d.

Atsižvelgdami į žemiau paminėtas aplinkybes prašome pratęsti LBA pastabų pateikimo terminą ir pateikti papildomą informaciją, reikalingą kompleksiniam įstatymų projektų poveikio įvertinimui:

- 1) įstatymų projektais siūloma įvesti daliai kredito įstaigų privalomą laikinąjį solidarumo įnašą (toliau – naujas mokeskis), kuris gali turėti reikšmingų pasekmių stambiausių Lietuvos kredito įstaigų finansiniams rezultatams ir veiklos stabilumui bei visos Lietuvos verslo ir investicinei aplinkai. Todėl net ir tuo atveju, jei po įstatymų projekto pateikimo nebūtų atsiradusios naujos aplinkybės, galimų mokesčio įvedimo ekonominių pasekmių bei teisinio pagrįstumo išsamiai ir kokybiškai analizei reikėtų daugiau laiko;
- 2) po įstatymo projektų pateikimo iš esmės keičiasi globali finansų rinkų situacija dėl kelių stambių JAV bankų nemokumo ir su tuo susijusių atsirandančių neigiamų pasekmių Europos finansų rinkose. Šiuo metu situacija vystosi sparčiai, neapibrėžtumas yra didelis, galimi reikšmingi pokyčiai, kuriuos būtina suprasti ir įvertinti analizuojant įstatymų projektų poveikį Lietuvos finansų sistemai;
- 3) po įstatymų pateikimo viešoje erdvėje nuskambėjo Lietuvos Respublikos finansų ministerijos atstovų komentarai apie rengiamus pasiūlymus didinti įmokas į Indėlių draudimo fondą. Akivaizdu, kad indėlių draudimo įmokų pakeitimų ir naujo mokesčio poveikis turi būti vertinamas kartu, todėl prašome kuo skubiau LBA pateikti viešai paminėtus pasiūlymus dėl indėlių draudimo įmokų pakeitimų;
- 4) dėl įstatymų projektų turi būti gauta: (i) Europos Centrinio banko (toliau – ECB) išvada (Lietuvos Respublikos finansų ministerija savo rašte nurodžiusi, kad projektai jau pateikti tokiais išvadai gauti) ir (ii) Europos Komisijos (toliau – EK) išvada, susijusi su valstybės pagalbos taikymu (žr. argumentus žemiau).

Atsižvelgiant į paminėtas aplinkybes, prašome pratęsti galutinių LBA pastabų pateikimo terminą, nustatant ne mažiau kaip 10 dienų nuo tos dienos, kai LBA būtų pateikta informacija apie siūlomus indėlių draudimo įmokų pakeitimus.

Nepaisant to, jau dabar pateikiame nebaigtinį LBA argumentų sąrašą, kodėl, **LBA nuomone, įstatymų projektai yra iš esmės nepriimtini.**

1. Pasiūlytas apmokestinimas griauna valstybės patikimumą tarptautinių investuotojų akyse.

Šalies investiciniam patrauklumui būtina skaidri, prognozuojama ir tarptautiniu lygmeniu konkurencinga reguliacinė aplinka. Esame labai susirūpinę, kad nauji įstatymų projektai parengti neatsižvelgiant į šiuos investuotojų poreikius bei lūkesčius, dar daugiau – diskriminuojant kelių konkrečių įmonių, veikiančių viename verslo sektoriuje, investuotojus.

Todėl toks žingsnis neabejotinai reikšmingai sumažins Lietuvos konkurencingumą ir patrauklumą užsienio investuotojams.

Investicinei aplinkai Lietuvoje radikaliai žalingas ir rizikingas sprendimas staigiai ir iš anksto neplanuotai, papildomai apmokestinti kelias kredito įstaigas visiškai prieštarauja Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje įtvirtintam siekiui, jog „Lietuvos verslo klimatas skatintų verslumą ir tiesiogines užsienio investicijas“¹.

Europos Sąjungoje esant laisvam kapitalo judėjimui tarp valstybių, siūlomas papildomas kredito įstaigų veiklos apmokestinimas bus labai žalingas Lietuvos valstybės dedamoms pastangoms išlaikyti esamas investicijas ir pritraukti naujas. Įstatymų projektais siūlomas naujo mokesčio įvedimas siunčia signalą investuotojams, jog Lietuvoje investicijos nėra apsaugotos nuo neprognozuojamų ir nepagrįstų pokyčių mokesčių sistemoje ir, atitinkamai, kiek tai susiję su Lietuvos mokesčių sistema, neįmanoma prognozuoti Lietuvoje atliekamų investicijų gražos ir rizikos.

Priėmus sprendimą papildomai apmokestinti kredito įstaigas, investuotojai iš naujo vertins veiklos Lietuvoje riziką, ir tai skatins juos iš naujo įvertinti (i) ar investuoti Lietuvoje, ar kitose valstybėse; (ii) ar sumažinti esamas investicijas Lietuvoje; (iii) ar priimti sprendimą nutraukti veiklą Lietuvoje.

Šiame kontekste, įvertinant kapitalo judėjimo laisvę Europos Sąjungoje, akivaizdu kad investuotojai, reaguodami į Lietuvos valstybės sprendimą dėl papildomo apmokestinimo, nukreips investicijas į užsienį.

Taip pat siūlomas mokestis sukels didelę žalą Lietuvos verslo ir investicinės aplinkos tarptautiniam vertinimui. Pavyzdžiui, Moody's savo naujausioje ataskaitoje² jau įvertino naujo mokesčio įtaką kaip „*credit negative*“, kas gali sąlygoti Lietuvoje veikiančių ūkio subjektų bei pačios valstybės skolinimosi kaštų didėjimą.

2. Įstatymų projektais būtų suteikta neteisėta valstybės pagalba Lietuvoje veikiančioms kredito įstaigoms, kurioms nekils pareiga mokėti naujo mokesčio.

Įstatymų projektais nustatomos taisyklės, kuriomis daliai Lietuvoje veikiančių kredito įstaigų netaikoma pareiga mokėti naują mokestį, pažeidžia Europos Sąjungos teisės aktais reguliuojamos valstybės pagalbos taisyklės, todėl dėl šio pažeidimo įvertinimo LBA kreipiasi į EK. Detalesni argumentai, kodėl apmokestinimo kriterijai nėra objektyviai pagrįsti, pateikiami 8 skyriuje.

¹ Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimas Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, 125.3. punktas; taip pat žr. Vyriausybės programos 6 punktą.

² Moody's Investors Service, Credit Outlook: 16 March 2023.

Europos Sąjungos valstybės pagalbos taisyklėms prieštarauja nacionaliniai teisės aktai, kuriais dalis vienodoje padėtyje esančių ūkio subjektų neapmokestinami³. Privalomo mokėjimo, nustatomo valstybės narės teisės aktu, teisėtumui, valstybės pagalbos taisyklių atžvilgiu, jokios reikšmės neturi, ar valstybės nustatomas ūkio subjektams privalomas mokėjimas laikytinas mokesčiu, rinkliava ar kt. Esminę reikšmę turi tai, jog valstybės teisės aktu tam tikriems vienodoje padėtyje esantiems ūkio subjektams suteikiama ekonominė nauda ir jos sąlygotas pranašumas.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikoje įtvirtintas principas, jog tuo atveju, kai mokestinės bazės ribos, neapmokestinant panašios veiklos (tos pačios rūšies paslaugų) vykdančios asmenų grupės, nustatytos aiškiai neobjektyviai ar šališkai, taip siekiant palaikyti tam tikrą grupę ekonominės veiklos vykdytojų, laikoma, jog dėl to suteikiamas selektyvus pranašumas ir, galiausiai, valstybės pagalba neapmokestinamai grupei.⁴ Atsižvelgiant į tai, įstatymų projektais siūlomas reguliavimas laikytinas savaime suteikiančiu pranašumą bei valstybės pagalbą nauju mokesčiu neapmokestinamoms Lietuvoje veikiančioms kredito įstaigoms, t. y. kredito įstaigoms, kuriose (i) laikomi ne Lietuvos rezidentų ir gyventojų indėliai, ir (ii) kuriose nauju mokesčiu apmokestinamų indėlių suma neviršija 400 mln. Eur ribos. Tokią išvadą patvirtina, jog Aiškinamajame rašte nenurodyti jokie objektyvūs kriterijai, kuriais būtų pagrįstas dalies kredito įstaigų neapmokestinimas. Dėl to taip pat galima daryti išvadą, kad įstatymų projektuose naujo mokesčio bazė parinkta iš pradžių pasirinkus atskirus asmenis, kuriuos norima apmokestinti, ir tik po to, pagal šių asmenų gaunamas pajamas, nustačius naujo mokesčio bazę.

Įstatymų projektuose numatoma, kad naujo mokesčio bazė nustatoma pagal kredito įstaigų pajamas, todėl, valstybės pagalbos analizės tikslais, naujas mokestis laikytinas pelno mokesčio sistemos dalimi, kadangi abiem atvejais apmokestinamos iš veiklos gaunamos pajamos. Atitinkamai, referencinę mokestinę sistemą, kurios atžvilgiu vertintina, ar nėra selektyvinio pranašumo⁵, sudarytų pelno mokestis ir naujas mokestis kartu⁶.

³ Ar su mokestine sistema (kaip šiuo atveju – su pelno mokesčiu) susijusios nacionalinio teisės akto nustatytos bendro pobūdžio taisyklės, nustatančios imperatyvų reikalavimą ūkio subjektams atlikti tam tikrus mokėjimus, pažeidžia valstybės pagalbos taisykles, vertinama atsižvelgiant į nagrinėjamo mokesčio tikslus, mokesčio bazės apibrėžimą, tarifų dydžius ir kt. (žr. plačiau Europos Komisijos pranešimas dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 straipsnio 1 dalyje vartojamos valstybės pagalbos sąvokos, C/2016/2946, OL C 262, 19.7.2016, p. 1–50, 5.2.3. skyrius).

⁴ Žr. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2001 m. lapkričio 22 d. sprendimas byloje Nr. C-53/00, *Ferring*, ECLI:EU:C:2001:627, 8-9, 19-20, 22 ir 29 punktai; 2011 m. lapkričio 15 d. sprendimas sujungtose bylose Nr. C-106/09 P ir C-107/09 P, *Gibraltar*, ECLI:EU:C:2011:732, 101 punktas; 2016 m. gruodžio 21 d. sprendimas sujungtose bylose C-20/15 P ir C-21/15 P, *World Duty Free*, ECLI:EU:C:2016:981, 75, 86, 92-94 punktai; Europos Komisijos pranešimas dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 straipsnio 1 dalyje vartojamos valstybės pagalbos sąvokos, C/2016/2946, OL C 262, 19.7.2016, p. 1–50, 129-131 punktai.

⁵ Vertinant mokestinių priemonių selektyvų pranašumą, atliekamas trijų žingsnių testas: Pirma, turi būti nustatyta referencinė mokestinė sistema. Antra, turėtų būti nustatyta, ar analizuojama mokestine priemone yra nukrypstama nuo tos referencinės sistemos, nes pagal ją yra diferencijuojami ekonominės veiklos vykdytojai, kurių faktinė ir teisinė padėtis, atsižvelgiant į tai sistemai būdingus tikslus, yra panaši. Vertinimas, ar nuo referencinės sistemos nukrypstama, yra svarbiausias šios analizės dalies elementas ir juo remiantis galima padaryti išvadą, ar mokestinė priemonė preliminariai selektyvi. Jeigu atitinkama mokestine priemone nuo referencinės sistemos nenukrypstama, ji nėra selektyvi. Tačiau jeigu nukrypstama, trečiajame analizės etape reikia nustatyti, ar referencinės mokestinės sistemos pobūdis arba bendra struktūra pateisina tą nukrypimą (Europos Komisijos pranešimas dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 straipsnio 1 dalyje vartojamos valstybės pagalbos sąvokos, C/2016/2946, OL C 262, 19.7.2016, p. 1–50, 128 punktas; Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2018 m. liepos 25 d. sprendimas byloje Nr. C-128/16 P, *Ispanija prieš Europos Komisiją*, ECLI:EU:C:2018:591, 69 punktas ir šiame punkte nurodyta Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimai).

⁶ Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikoje pelno mokesčio sistemos atžvilgiu jau buvo analizuoti įvairūs privalomi mokėjimai, vertinant, ar jais suteikiama valstybės pagalba. Pavyzdžiui, amortizacinių atskaitymo taisyklių taikymo skirtingiems asmenims atžvilgiu Europos Sąjungos Teisingumo Teismas referencine sistema laikė pelno mokestį (Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2016 m. gruodžio 21 d. sprendimo sujungtose bylose C-20/15 P ir C-21/15 P, *World Duty Free*, ECLI:EU:C:2016:981, 62 punktas).

Kadangi Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas, apmokestinant dalies kredito įstaigų pelną nenustato išimčių, analogiškų įstatymų projekte daliai kredito įstaigų nustatytoms išimtims, toje pačioje faktinėje ir teisinėje padėtyje esančių kredito įstaigų diskriminavimas pelno mokesčių atžvilgiu nėra paaiškinamas mokesčio progresyvumo, ar kitokia referencinės mokesstinės sistemos (t. y. pelno mokesčio sistemos) logika.

Vis dėlto, net jeigu įstatymų projektai, valstybės pagalbos taisyklių atžvilgiu būtų laikomi autonomišku mokesčiu, nesančiu pelno mokesčių dalimi, t. y. pats savo atžvilgiu būtų laikomas referencine sistema, tokiu atveju analizė nereikalautų atsižvelgti į kitus mokesčius ir įstatymų projektai taip pat gali būti pripažinti suteikiantys selektyvinį pranašumą tuo pagrindu, jog jais neapmokestinama dalis asmenų, kurie yra iš esmės toje pačioje faktinėje ir teisinėje padėtyje⁷.

3. Naujo mokesčio įvedimas neatsižvelgia į ECB nurodytas grėsmes.

Pažymime, jog kartu su teikiamais įstatymų projektais nėra pateikiamas išsamus naujo mokesčio kredito įstaigoms poveikio kreditavimui įvertinimas. Šis naujas mokestis nukreiptas į konkrečią kredito įstaigų įplaukų dalį –palūkanų pajamas.

ECB 2022 m. lapkričio 2 d. nuomonėje⁸ dėl Ispanijos mokesčio kredito įstaigoms projekto (toliau – ECB nuomonė) priminė, jog papildomas kredito įstaigų pajamų apmokestinimas gali apriboti kreditavimo apimtį. ECB vertinimu, pakankamas kapitalo turėjimas padeda išvengti staigių neigiamų aplinkybių, dėl kurių sumažėtų realios ekonomikos kreditavimas⁹. Todėl, iškilus ekonomikos sunkumams ir sumažėjus skolininkų mokumui, kredito įstaigų turimos nepakankamos kapitalo pozicijos gali kelti pavojų platesnei ekonomikai¹⁰.

Vertindama valstybių planus papildomai apmokestinti kredito įstaigas ECB ne kartą nurodė, jog netinkama naudoti iš kredito įstaigų papildomo apmokestinimo surinktas lėšas valstybių biudžeto poreikiams tenkinti, nes tai sumažina valstybių galimybes reaguoti į ekonomikos šokus bei neigiamai paveikia realios ekonomikos augimą¹¹.

Aiškinamajame rašte nepagrindžiama, kodėl įstatymų projektų iniciatoriai yra įsitikinę, kad naujas mokestis nesukels neigiamų pasekmių kreditavimui.

Atsižvelgiant į šias aplinkybes, įstatymų projektai negali būti svarstomi toliau, jeigu nebus atlikta išsami ir objektyviais duomenimis pagrįsta nepriklausoma ekonominė ekspertizė, dėl to, kokią įtaką kreditavimui bei realiai ekonomikai padarys siūlomas mokestis. Būtinybę prieš priimant sprendimus susijusius su kreditavimą neigiamai galinčiu paveikti apmokestinimu atlikti nuodugnią ekonominę ekspertizę pabrėžia ir ECB¹².

4. Naujas mokestis neigiamai paveiks šalies finansinį stabilumą.

Lietuva yra daug eksportuojanti, maža, atvira ekonomika, labai priklausoma nuo tarptautinės aplinkos, kuri ir lemia vidinį šalies finansinį stabilumą. Augančios palūkanos gali turėti didelės įtakos visos Europos ekonomikai, nes daug verslo modelių paremta žemomis palūkanomis. Dabartinis geopolitinis kontekstas jau ir taip mažina mūsų valstybės investicinį patrauklumą. Be to, praėjusią savaitę įvykęs vienas didžiausių bankų bankrotų JAV istorijoje („Silicon Valley Bank“ žlugimas) yra rimtas signalas apie globalios finansų

⁷ Europos Komisijos pranešimas dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 straipsnio 1 dalyje vartojamos valstybės pagalbos sąvokos, C/2016/2946, OL C 262, 19.7.2016, p. 1–50, 131 punktas.

⁸ Opinion of the European Central Bank of 2 November 2022 on the imposition of temporary levies on certain credit institutions (CON/2022/36), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022AB0036&qid=1667490624403&from=EN>.

⁹ ECB nuomonės 2.2 punktas.

¹⁰ ECB nuomonės 2.2 punktas.

¹¹ ECB nuomonės 3.1 punktas.

¹² ECB nuomonės 3.2 ir 3.4 punktai.

sistemos iššūkius kylant palūkanų normoms. Taip pat, kaip jau esame minėję, atsižvelgiant į ekonominės ir geopolitinės padėties neapibrėžtumą, prognozuoti kredito įstaigų verslo pelningumo rodiklius dar per anksti.

Minėti įvykiai JAV jau sulaukė atgarsio ir Europoje. Šie įvykiai turėjo neigiamos įtakos akcijų kainoms, pranešama apie indėlininkų suaktyvėjimą kai kuriose šalyse, pasirodo pranešimų apie su šiais įvykiais susijusius įvairių finansų rinkos dalyvių nuostolius bei priežiūros institucijų veiksmus, kuriais siekiama užtikrinti tų šalių finansų sistemų stabilumą. Šiuo metu nežinoma, kokios apimties problemas JAV situacija potencialiai gali sukelti Lietuvoje, bet akivaizdu, kad aplinkybės kinta labai greitai ir veikiame neužtikrintumo sąlygomis. Kredito įstaigos, vykdydamos teisės aktų reikalavimus, privalo valdyti rizikas ir sukaupti pakankamą kapitalą, kad galėtų tinkamai reaguoti į ekonominio ciklo pokyčius, tačiau įstatymų projektai niekaip prie to neprisideda, o priešingai – sukuria neprognozuojamos ir finansų sektoriui nepalankios investicinės aplinkos įspūdį.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos banko prerogatyva nustatomi anticikliniai kapitalo rezervai (toliau – AKR) taip pat veikia kaip pelno sulaikymo priemonė. Primename, kad Lietuvos bankas 2022 m. pabaigoje priėmė sprendimą, kad Lietuvoje veikiantys bankai ir centrinių kredito unijų grupės stiprintų savo finansinį atsparumą ir sukauptų papildomą kapitalo atsargą – 1 proc. AKR. Tai atitiko ir ESRB rekomendacijas - ji paragino taikyti tokias finansinio stabilumo ir bankų priežiūros priemones, kurios išlaikytų arba stiprintų ES finansų sektoriaus atsparumą, kad jis galėtų palaikyti realiosios ekonomikos finansavimą, jei finansinio stabilumo rizikos išsipildytų. Lietuvos banko pranešime nurodoma, kad AKR sukauptimui reikėtų paskirti „maždaug trečdali per metus bankų uždriebamo pelno¹³“). Naujas mokestis neatspindi Lietuvos valdžios institucijų veiklos nuoseklumo: iš vienos pusės Lietuvos bankas nustato įpareigojimus kredito įstaigoms kaupti papildomus rezervus, iš kitos pusės teikiamas siūlymas apmokestinti dalį kredito įstaigų, siekiant iš jų „išimti“ ženkliai dalį kredito įstaigos pajamų.

5. Naujas mokestis, pablogėjęs makroekonominė situacijai, gali padaryti apmokestinamas kredito įstaigas nuostolingomis, kas sukeltų didelę riziką šalies finansiniam stabilumui.

Naujas mokestis būtų taikomas nepriklausomai nuo to, ar apmokestinamos kredito įstaigos veikia pelningai, ar nuostolingai. Atsižvelgiant į beprecedentį tarifo dydį, gali susiklostyti situacija, kad dėl naujo mokesčio apmokestinama kredito įstaiga taps nuostolinga.

Tokia situacija gali kilti dėl to, kad mokesčiu būtų apmokestinamos grynosios palūkanų pajamos, o ne pelnas. Tuo pat metu apmokestinama kredito įstaiga turi formuoti specialiuosius atidėjinius suteiktoms paskoloms, patirti rizikų valdymo kaštus, kitas sąnaudas, kas blogėjęs makroekonominė situacijai Lietuvoje ir visame regione, turės įtakos sisteminiam stabilumui. Jokie atidėjiniai blogoms paskoloms, išlaidos - nėra atskaitomi apskaičiuojant naujo mokesčio bazę, tad šis mokestis savo esme taps apyvartos mokesčiu, o ne pelno mokesčiu, kaip klaidingai nurodyta įstatymų projektų aiškinamajame rašte.

6. Įstatymų projektai apsunkins Europos Sąjungos nustatytų minimalių nuosavų lėšų ir tinkamų įsipareigojimų reikalavimų įgyvendinimą apmokestinamoms kredito įstaigoms.

Pagal Europos Sąjungoje nustatytus minimalių nuosavų lėšų ir tinkamų įsipareigojimų reikalavimus¹⁴ (toliau – MREL reikalavimai), kredito įstaigos privalo užtikrinti MREL tinkamų

¹³ Žr. <https://www.lb.lt/lt/naujienos/bankai-ures-sukaupiti-papildoma-kapitalo-atsarga>

¹⁴ MREL – tai minimalių nuosavų lėšų ir tinkamų įsipareigojimų reikalavimai, taikomi pasaulinės sisteminės svarbos bankams tarptautiniu lygmeniu. MREL reikalavimai nustatomi Bendros pertvarkymo valdybos (angl. *Single Resolution Board* arba *SRB*), kuri yra centrinė pertvarkymo institucija Europos Sąjungos dalimi esančioje Bankų sąjungoje, kurią šiuo metu sudaro 20 euro zonos šalių ir Bulgarija. Kartu su nacionalinėmis pertvarkymo institucijomis Bendra pertvarkymo valdyba sudaro bendrą pertvarkymo mechanizmą, kuris užtikrina, jog su

lėšų dydį, kurių dalis pritraukiama iš išorės, tame tarpe išleidžiant skolos vertybinius popierius. Netikėto ir iš anksto neplanuoto naujo mokesčio įvedimas daliai kredito įstaigų mažins investuotojų susidomėjimą investuoti bei skolinti Lietuvoje veikiančioms kredito įstaigoms, turinčioms vykdyti MREL reikalavimus, ir atitinkamai mažins šių kredito įstaigų galimybes pritraukti reikiamą lėšų kiekį.

Kadangi dėl papildomo apmokestinimo kredito įstaigų, kurioms bus taikomas naujas mokestis, galimybės didinti MREL lėšas išorės lėšomis sumažės, todėl siekdami tinkamai vykdyti MREL reikalavimus, Lietuvoje veikiančios apmokestinamos kredito įstaigos gali būti priverstos mažinti kreditavimo apimtis.

7. Klaidinantis palyginimas su kitomis šalimis.

Klaidinančiais ar mažų mažiausiai netiksliais, laikytini aiškinamojo rašto teiginiai, kuriais siekiama sudaryti įspūdį, kad įstatymų projektais siūlomas nustatyti reguliavimas analogiškas tam, kuris nustatytas Čekijoje ir Ispanijoje. Skiriasi tiek nurodytų šalių mokesčio tarifai, tiek mokesčio bazė, kas daro Lietuvoje norimą įvesti apmokestinimą visiškai kitokį iš esmės. Tarp kitų šalių, kurios siekia apriboti kredito įstaigų pelningumą, yra Vengrija, tačiau jos pasirinkto modelio plačiau nenagrinėsime, kadangi nelaikome jo sektinu pavyzdžiu.

Šiame kontekste pažymėtina, jog Čekijos ir Ispanijos mokesčių įstatymuose, į kuriuos, kaip teigiama, atsižvelgta rengiant įstatymų projektus¹⁵, apmokestinimas nustatytas bendrai visoms kredito įstaigoms tik pagal jų gautas pajamų sumas, o ne pagal vietos valstybės rezidentų indėlių sumas. Ispanijos atveju, apmokestintos Ispanijoje veikiančios kredito įstaigos, kurių metinės pajamos Ispanijoje siekia 800 mln. Eur ar daugiau, o Čekijos atveju, apmokestinamos kredito įstaigos, kurių metinės pajamos Čekijoje bent 6 mlrd. CZK.¹⁶

8. Įstatymų projektai prieštarauja Konstitucijoje įtvirtintam asmenų lygiateisiškumo principui.

Įstatymų projektų nuostatos diskriminuoja nauju mokesčiu apmokestinamas kredito įstaigas ta apimtimi, kuria (i) kredito įstaigos išskiriamos iš kitų ūkinės veiklos sektorių ir (ii) kuriomis nustatoma, kad naujo mokesčio mokėjimo pareiga taikoma specifiškai tik toms kredito įstaigoms, kuriose Lietuvos Respublikos rezidentų įmonių ir gyventojų laikomi indėliai viršija 400 mln. eurų ribą. Pagal įstatymų projektus, naujo mokesčio mokėjimo pareiga netaikoma kredito įstaigoms, neatitinkančioms indėlių portfeliui keliamų sąlygų. Toje pačioje atitinkamoje rinkoje veikiančios kredito įstaigos, teikiančios analogiškas paslaugas, ir šių aspektų atžvilgiu būdamos toje pačioje padėtyje, naujo mokesčio apmokestinimo atžvilgiu traktuojamos skirtingai, todėl įstatymų projektai laikytini diskriminaciniais ir akivaizdžiai pažeidžiančiais Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtintą asmenų lygybės principą, kaip jį yra išaiškinęs Konstitucinis Teismas.¹⁷ Dėl tokio

kredito įstaigos žlugimu susijusios situacijos būtų išspręstos mažinant žalą ir rizikas Europos Sąjungos ekonomikai.

MREL reikalavimus kredito įstaigoms Europos Sąjungoje nustato 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/59/ES, kuria nustatoma kredito įstaigų ir investicinių įmonių gaivinimo ir pertvarkymo sistema ir iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 82/891/EEB, direktyvos 2001/24/EB, 2002/47/EB, 2004/25/EB, 2005/56/EB, 2007/36/EB, 2011/35/ES, 2012/30/ES bei 2013/36/ES ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (ES) Nr. 1093/2010 bei (ES) Nr. 648/2012 (*OL L 173, 2014 6 12, p. 190—348*).

¹⁵ Aiškinamojo rašto 4 punktas, 5 psl.

¹⁶ Ispanijos mokestis (*Ley 38/2022, de 27 de diciembre, para el establecimiento de gravámenes temporales energético y de entidades de crédito y establecimientos financieros de crédito y por la que se crea el impuesto temporal de solidaridad de las grandes fortunas, y se modifican determinadas normas tributarias*, Nr. BOE-A-2022-22684, <https://www.boe.es/eli/es/l/2022/12/27/38>, 2 straipsnis), Čekijos mokestis (*Zákon, kterým se mění zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony*, <https://www.sbirka.cz/POSL4TYD/NOVE/22-366.htm>, III straipsnio 19 dalis).

¹⁷ Konstitucinis Teismas yra išaiškinęs, jog Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta formali visų asmenų lygybė, o šio straipsnio 2 dalyje įtvirtintas asmenų nediskriminavimo ir privilegijų neteikimo principas.

reguliuojamo finansų rinkos dalyviai, kuriems apmokestinimas pagal įstatymų projektus nebus taikomas, bus palankesnėje situacijoje, todėl įstatymų projektai iškreips konkurencijos sąlygas finansų sektoriaus viduje.

Žemiau pasisakome detaliau dėl kiekvieno apmokestinimo kriterijaus nepagrįstumo.

Pirma, nauju mokesčiu bus apmokestinamos kredito įstaigos, kuriose Lietuvos Respublikos rezidentų indėliai viršija 400 mln. Eur. Aiškinamajame rašte nepateikiami jokie argumentai, pagrindžiantys užsienio subjektų laikomų indėlių išskyrimą apibrėžiant apmokestinamas kredito įstaigas ir skirtingą vienodoje padėtyje esančių kredito įstaigų traktavimą.

Nesuprantama, kuo klientų rezidavimo valstybė yra susijusi su siekiu apmokestinti kredito įstaigos „*netipinio dydžio palūkanų pajamas*“. Jei visgi susijusi, tai kodėl atitinkami ribojimai netaikomi apskaičiuojant naujo mokesčio bazę – mokestis yra mokamas nuo visų grynujų palūkanų pajamų, o ne tik nuo tų, kurios susijusios su klientais rezidentais. Galiausiai, tokiu reguliavimu skatinama teikti finansines paslaugas ne rezidentams.

Antra, nėra aišku, kodėl apmokestinimo tikslais turi būti vertinama tik 2022 m. gruodžio 31 d. apmokestinamose kredito įstaigose laikoma indėlių ir lėšų sąskaitose suma. Atsižvelgiant į tai, kad naujas mokestis turės būti mokamas 2 metus, įprasta mokesčių įstatymų praktika būtų vertinti periodiškai atnaujinamus duomenis.

Trečia, nustatant subjektus, kuriems kils pareiga mokėti naują mokestį, nepagrįstai išskiriamos didesnę indėlių pritraukusios kredito įstaigos. Aiškinamajame rašte niekaip nepaaiškinama, kodėl 400 mln. eurų ribos nesiekiančius indėlių portfelius turinčios kredito įstaigos nėra apmokestinamos. Įprasta mokesčių įstatymų praktika yra nustatyti įstatymo taikymo ribas dėl mažareikšmiškumo, siekiant efektyvesnio mokesčių administravimo arba tam tikrais atvejais netaikyti įstatymo socialiai jautriai visuomenės daliai. Šiuo atveju, nei vienas iš šių įprastų riboto taikymo kriterijų nėra aktualus.

Taip pat paminėtina, kad įstatymų projektai nepagrįstai išskiria kredito įstaigų sektorių iš kitų verslo sektorių. Aiškinamajame rašte nurodomas „*neplanuotas pajamas*“, kurios neva sudaro pagrindą naujo mokesčio taikymui ir pagrindą atskiro įstatymo priėmimui, generuoja daugelyje sektorių veikiančius ūkio subjektus, kadangi verslo aplinkos pokyčiai yra veiksnys, būdingas visiems rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantiems verslams, nepriklausomai nuo sektoriaus. Šiame kontekste, tarp apmokestinamų kredito įstaigų ir kituose sektoriuose veikiančių ūkio subjektų nėra tokios apimties skirtumų, kad nevienodas traktavimas („*neplanuotų pajamų*“ apmokestinimas kredito įstaigų atžvilgiu ir analogiškų pajamų neapmokestinimas kitų sektorių dalyviams), būtų objektyviai pateisinamas.

Naujo mokesčio apskaičiavimui naudojama bazė naują mokestį mokantiems subjektams apibrėžiama taip: „<...> sumažinama mokėjimo laikotarpiu laikinojo solidarumo įnašo subjekto Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo nustatyta tvarka sumokėtomis indėlių draudimo įmokomis į Indėlių draudimo fondą ir 2014 m. liepos 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 806/2014, kuriuo nustatomos kredito įstaigų ir tam tikrų investicinių įmonių pertvarkymo vienodos taisyklės ir vienoda procedūra, kiek tai susiję su bendru pertvarkymo mechanizmu ir Bendru pertvarkymo fondu, ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1093/2010, su visais pakeitimais nustatyta tvarka sumokėtais įnašais į Bendrą pertvarkymo fondą.“

Konstitucinis asmenų lygiateisiškumo principas būtų pažeistas, jeigu tam tikri asmenys ar jų grupės būtų traktuojami skirtingai, nors tarp jų nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 2012 m. vasario 6 d., 2012 m. vasario 27 d. nutarimai). Vertinant, ar pagrįstai nustatytas skirtingas reguliavimas, būtina atsižvelgti į konkrečias teises aplinkybes; pirmiausia turi būti įvertinti asmenų ir objektų, kuriems taikomas skirtingas teisinis reguliavimas, teisinės padėties skirtumai (Konstitucinio Teismo 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas, 2010 m. birželio 29 d., 2012 m. vasario 6 d. nutarimai).

Kadangi kredito įstaigos tarpusavyje konkuruoja nepriklausomai nuo aukščiau nurodytų įstatymų projektuose nustatytų kriterijų, t. y. įstatymų projektuose nustatyti kriterijai nėra nulemti objektyvių ūkinės veiklos skirtumų, skirtingas kredito įstaigų apmokestinimas privilegijuoja nauju mokesčiu neapmokestinamas kredito įstaigas ir joms sudaro palankesnes konkurencijos sąlygas, taip pat diskriminuojančiai išskiria kredito įstaigas, kurios Lietuvoje veikia per filialus, nes pagal įstatymo projektų nuostatas, naujo mokesčio bazė bus sumažinta piniginiiais įnašais į pertvarkymo fondus ir indėlių garantijų sistemas tik tokia suma, kuri yra sumokama Lietuvoje. Užsienio bankų kredito įstaigų filialų indėliai yra draudžiami tos šalies indėlių garantijų fonde, kurioje kredito įstaiga yra įsteigta.

9. Dvigubas apmokestinimas.

Kartu su įstatymo projektu teikiamas Pelno mokesčio įstatymo pakeitimas, kuris įtvirtina dvigubą apmokestinimą ir tokiu būdu dar labiau apsunkina kredito įstaigų padėtį. Paaiškiname, kad 1) įvedamo naujo mokesčio bazė bus apmokestinama antrą kartą, nes ta pati bazė yra įtraukta ir į pelno mokesčio skaičiavimo bazę; 2) naujas mokeskis nebus laikomas leistiniais atskaitymais, todėl bus papildomai apmokestintas pelno mokesčiu. Tokia nuostata neatitinka Pelno mokesčio įstatymo bendrojo sąnaudų pripažinimo pelno mokesčio apskaičiavimo tikslais principo, kuomet leidžiamais atskaitymais laikomos visos įstatymų nustatytos įvairių mokesčių ir rinkliavų sąnaudos, todėl nesuprantamas noras išskirti naujajį mokesčių.

Galiausiai, primename, kad daliai kredito įstaigų jau dabar yra taikomas papildomas 5 proc. pelno mokesčio tarifas. Įstatymo projektu nėra siūloma jį panaikinti, nors savo esme jis jau padeda persikirstyti kredito įstaigų gautas pajamas. Papildomas pelno mokesčio tarifas pradžioje taip pat buvo priimtas kaip laikinas ir vėliau įtvirtintas kaip nuolatinis.

Kaip ir minėjome rašto pradžioje, prašome pratęsti įstatymų projektų įvertinimo ir galutinių LBA pastabų pateikimo terminą, nustatant ne mažiau kaip 10 dienų nuo tos dienos, kai LBA būtų pateikta informacija apie finansų ministerijos siūlomus indėlių draudimo įmokų pakeitimus.

Pagarbiai

Prezidentė

Dr. Eivilė Čipkutė